



KIRUNA

Information

- Avgiftsfri kollektivtrafik – En succé!
- Nya Stadsbiblioteket invigt
- Nu sparar vi mer energi i våra kommunala fastigheter

Förskoläpitiä käyttävat minuriteettikieliä vanhoitten kanssa vanhuskoilla

Ett givande språksamarbete mellan förskolan och äldreboendet

Stor efterfrågan på mark för bostäder och industri

Vi dyker ner i Ala Lombolo



TÄVLA & VINN!

EN FIN FLASKA FÖR VÅRT KRANVATTEN!

Häng med på sommarens saneringsarbete

”Tidsplanen är tight – men den håller”

Enligt kalendern är september vår första höstmånad. Det är nu lågtrycken sätter full fart in över landet och bjuder på både regn och blåst, riktigt höstrusk. Men vi som har förmånen att bo i Kiruna vet ju att det kan vara otroligt fina dagar också. Personligen så tycker jag bättre om hösten än sommaren. Tänk er en klar dag i september på fjället, det är livskvalité!

För er som gillar statistik så brukar hösten normalt anlända till Kiruna kring den 16 augusti och den meteorologiska definitionen av höst är att dygnsmedeltemperaturen ska vara sjunkande och ligga mellan noll och tio plusgrader.

Det är många som ställer frågor till mig om stadsomvandlingen och jag ser att det skrivs mycket om det på sociala medier. Det är bra då vi behöver allas engagemang i byggandet av vår nya stad. Jag vet att många kommuner i landet ser på Kiruna med avund och skulle göra väldigt mycket för att ha samma fantastiska möjligheter som vi har. Företagen går bra, våra ungdomar får jobb och dessutom får vi alla vara med att bygga vår nya stad.

Många samhällen i världen drömmer om en nystart – en möjlighet att få göra saker på ett nytt sätt, rätt sätt. Inte minst sett ur ett hållbarhetsperspektiv. Visst, vi har en hel del utmaningar framför oss och vi behöver åtgärda saker som inte fungerar tillfredsställande – det ska vi fixa till – men jag tror det är viktigt att vi alla hjälps åt att se möjligheterna istället för problemen. Tidplanen för stadsomvandlingen är tight men den håller. Efter att vinnaren i arkitekttävlingen för nytt stadshus presenterades den 13 september så går vi in i ett byggskede med stadsomvandlingen och från och med nästa sommar så kommer vår nya stad att börja ta form. Visst är det spännande!

Ibland är det lätt att fokusera på stadsomvandlingen men det är mycket annat som händer i vår kommun. Stallet har fått nya ridbanor och hagar och våra ungdomar har fått sin efterlängtnade skatepark i Luossabacken. Nyligen så var det dessutom invigning av Stadsbibliotekets nya lokaler. Det blev verkligen ett lyckat resultat som vi kan vara stolta över. Mer om detta och mycket annat kan du läsa om i tidningen. ■



Peter Niemi

”Många samhällen i världen drömmer om en nystart – en möjlighet att få göra saker på ett nytt sätt, rätt sätt. Inte minst sett ur ett hållbarhetsperspektiv.”

Peter Niemi

Kommunchef, Kiruna kommun

KIRUNA 
Information

KIRUNA information ges ut av Kiruna kommun och delas ut till alla hushåll i kommunen.

Ansvarig utgivare: Peter Niemi

Redaktör: Ulrika Hannu

Kontakt redaktionen

E-post: ulrika.hannu@kommun.kiruna.se

Telefon: 0980-70 183 | **Växel:** 0980-70 000

Besöksadress: Kiruna stadshus,
Hjalmar Lundbohmsvägen 31.

Postadress: Kiruna kommun, 981 85 Kiruna.

Redaktion: Ulrika Hannu, Anne-Sofie Koivisto, Stefan Wikström, Mia Fors, Maria Lindgren och Renitha Johansson, Kiruna kommun, Stina Johansson, TVAB, Britt-Marie Kemi, KBAB samt Petra Sternlund, Krauz & Co.

Grafisk produktion: Krauz&Co. reklambyrå



Omslagsbilden till Kiruna Information nr 2/2013 är tagen av Jörgen Medman.



På ny adress. Efter att ha varit stängt under sommaren öppnade Kiruna Stadsbibliotek i nya lokaler på Föreningsgatan i slutet av augusti.

Efter dryga 90 år på den förra adressen – nu hittar du Stadsbiblioteket mitt i stan

Välkommen till nya Stadsbibblo

Med pompa och ståt och populära författare invigdes Stadsbibliotekets nya lokaler i slutet av augusti. Med öppna och fräscha lokaler centralt placerat på Föreningsgatan och nyheter som en scen för barnaktiviteter hoppas man locka inte bara de trogna tidningsläsarna och boklånarna, utan även nya besökare. Text: Marianne Öhman | Foto: Petra Sternlund

Förra hösten upptäckte man att Stadsbiblioteket på Biblioteksgatan utgjorde ett så kallat sjukt hus. Det blev bråttom att utrymma och hitta nya lokaler av arbetsmiljöskäl. I den del av gamla Domushuset, där det tidigare fanns en thairestaurang hittade man en bra lösning med lokaler som snabbt gick att få i ordning.

Stadsbiblioteket har nu fått ett helt annat skyltläge med stora fönster mot Föreningsgatan. På entréplan kommer man in i en öppen lokal som ska ge en vardagsrumskänsla. Här finner man boknyheter, deckare, serier, tidningar och tidskrifter, samt en avdelning med musik och lästlästa böcker. Tanken är att man snabbt ska kunna göra ett lån



Ny indelning. En våning upp finns nu ungdoms- och vuxenlitteraturen tillsammans. "Vi tycker de två genrererna närmar sig varandra mer än vad barn- och ungdomslitteraturen gör", säger Sara Wester Dahl, barn- och ungdomsbibliotekarie.

eller sätta sig ned med en tidning och en kopp från kaffeautomaten i väntan på bussen. Både på entréplan och våning 1 finns bokningsbara internetdatorer.

På entréplan återfinns också montern med månadens utställning samt delar av Lapplands-samlingen.





För alla intressen. På den nya tidskriftsavdelningen på entréplan hittar man ett rejält utbud av magasin och tidningar.



Klippt var det här. Fritids- och kulturförvaltningens ordförande Siv Gunillasson och kommunalrådet Kristina Zakrisson klippte bandet på bibliotekets nya gästbok.



Tag plats på scen.

Många förtjusta kommentarer hördes på invigningsdagen när besökarna klev in i barnavdelningens nya teatertrum.

Fyra författare som hyllar biblioteket.

Ann-Helén Laestadius, Åsa Larsson, Curt Persson och Mona Mörtlund bjöd publiken på personliga betraktelser kring bibliotekets betydelse för en stad, för dig och mig och för dem själva.



Händerna i taket. En egen läs- och myshörna till småfolket, med illustrationer gjorda av Hjalmar Lund-bohmsskolans estetelever, ligger under trappan på barnavdelningen.

» – Lapplandssamlingen ska vi vara stolta över och där finns böcker som inte längre går att få tag i. Vi har velat lyfta fram delar av samlingen som nu finns i en glasmonter, berättar bibliotekarien Annelie Henriksson.

En våning upp huserar numera ungdoms- och vuxenlitteraturen tillsammans. Här finns också en ungdomshörna med sköna fåtöljer samt ett tyst studierum som går att boka. Till nästa sommar planerar man även att ha öppet till den stora terrassen som nås via våning 1.

Längst ned på bottenvåningen återfinns barnavdelningen med flera inredningsnyheter. Under trappan hittar man en mysig koja och en ”vuxenhörna” finns också för föräldrarna där man kan amma, ta det lugnt och kanske läsa några böcker eller tidskrifter med anknytning till barn och föräldraskap.

Längst in på barnavdelningen finns ett teatertrum där man planerar för barnteater, bokprat och musik lekar och scenen kommer att bli en riktig höjare, förutspår bibliotekschefen Carina Salomonsson.

– Hela rummet är också gjort för att det ska vara flexibelt och kunna ändras utifrån aktiviteter och önskemål från besökarna. Vi satsade också på att ta med oss konstverken från gamla barnavdelningen, som vi nu har kompletterat med ny konst från Konstmuseet i Norr. Barnavdelningen har blivit jättefin!

Det är inte bara inredningen som är ny i biblioteket. I samband med flytten har man passat på att testa en ny struktur på bokindelningen. Den traditionella biblioteksindelningen har i vissa delar kompletterats med temaindelning och inspiration från andra bibliotek. Till exempel har man separerat barn- och ungdomslitteraturen. Ungdomsböckerna återfinns numera tillsammans med vuxenlitteraturen på våning 1. Man planerar också för en utökad sektion för litteratur om andra världskriget där biografier bland annat kommer att ingå.

En annan nyhet är att man minskat mängden böcker som finns på hyllorna jämfört med tidigare.

– I och med att vi har mindre lokalyta nu än tidigare har vi fått tänka nytt, säger bibliotekarien Annelie Henriksson.

– Förut tog flera exemplar av samma titel, gamla böcker och långa bokserier mycket hyllplats. Nu har vi bara ett exemplar av varje titel framme och kanske inte alla delar i en bokserie eller alla böcker av samma författare. Alla böcker finns kvar men i magasinet. Vill man låna en bok som inte finns på hyllan så hjälper personalen till att hämta upp boken från magasinet.

– Även om vi fått mindre lokaler så har vi fortfarande lika stora ytor som till exempel Bodens stadsbibliotek. Dessutom ingår vi fortfarande i länsarbetet där läntagarna har tillgång till all litteratur på samtliga bibliotek i länet, säger Carina Salomonsson och fortsätter:

– Jag tror att Kirunaborna kommer att bli stolta över sitt ”nya” bibliotek även om lokalerna är tillfälliga i väntan på flytten till Kirunas nya stadskärna. Förhoppningsvis kommer ännu fler att hitta hit för att låna böcker eller bara sitta ned en stund och läsa. ■

”Jag blev författare tack vare biblioteket”

Vi frågade författaren Åsa Larsson, som var med och invigde Kirunas nya Stadsbibliotek, om hennes första intryck:

Vad tycker du om nya biblioteket?

Det är över förväntan! Det nya läget och de stora fönstren mot Föreningsgatan gör det så lätt att ”slinka in”. Terrassen och barnavdelningen är jättefina. Personalen har gjort ett bra jobb på så kort tid och jag gillar att man har skiljt på barn- och ungdomslitteraturen.

Vad har biblioteket betytt för dig och ditt författarskap? Jag skulle inte ha varit författare om det inte vore för biblioteken i Kiruna! Eftersom min pappa är bibliotekarie så är jag i praktiken uppvuxen på Lomboloskolans bibliotek och Stadsbiblioteket där han jobbade. Jag läste bland annat mycket Shakespeare under en period.

Har du något speciellt minne från gamla biblioteket? Ett kärt minne är ett bokprat jag hade på Stadsbiblioteket när min första bok hade kommit ut. Den kärlek och den respons jag fick från Kirunaborna var underbar. Jag kände mig så stolt och lycklig över att jag skrivit en bok om Kiruna som jag fått utgiven.

Vad har du för tankar om bibliotekets roll i den nya stadskärnan? För mig är bibliotek på ett sätt likt ett kyrkorum dit man kan komma in och få känna ett lugn. Att kunna strosa runt, ta ut en bok och läsa något man kanske inte tänkt sig. Att få sitta ned och vara i sitt eget sällskap med en bok en stund. ■



Åsa Larsson.



Glada över ny arbetsmiljö. Kollegorna Karin Holmgren, Mari Norberg och Lena Eriksson har fått en ny arbetsplats. ”Det nya biblioteket kommer att bli ett lyft, inte bara för oss personal, utan även för alla Kirunabor. Både läget och de öppna, tillgängliga lokalerna gör det lättare att hitta hit och komma in.”

Kulturskolan tar ett samlat grepp i nya lokaler

Våren 2014 planerar man att inviga Kulturskolans nya lokaler i före detta Bolagsskolan. Kulturskolans verksamheter i musik, dans och bild kommer då äntligen att samlas under ett och samma tak.

Hittills har Kulturskolans verksamheter bedrivits på spridda platser och i inte alltid helt ändamålsenliga lokaler. Därför beslutade kommunfullmäktige att flytta Kulturskolan under läsåret 2013-2014 från dagens lokaler på Linnéstigen, Hjalmar Lundbohmsskolan och Kulturhuset vid före detta Östermalmsskolan till nya, renoverade lokaler i före detta Bolagsskolan.

I Kulturskolans del av Bolagsskolan kommer det för musikundervisningen att finnas salar för både grupper och individuella lektioner. Det blir även en anpassad sektion för rock- och popensemble, samt för undervisning inom klassmusik. För bildundervisningen blir det en sektion för måleri från staffli, digital undervisning och animation samt ett färgrum. Dansundervisning kommer att kunna bedrivas i två danssalar, där den större danssalen även ska fungera som konsertsal. Det tillkommer även omklädningsrum med dusch. Besökande till Kulturskolan kommer att välkomnas av en öppen foajé som visar aktuell information samt utställningar och alster från eleverna.

– Med den här flytten får vi förutsättningar att samla all verksamhet under samma tak. Större och mer ändamålsenliga lokaler möjliggör också en utveckling och en ökad flexibilitet för framtidens verksamheter, summerar kulturskolechef Malin Rolund. ■ /Text: Marianne Ohman



Alla tillsammans. I Bolagsskolan samlar nu Kulturskolan hela sin verksamhet. På bilden ser du Kulturskolans Sommarband under ett framträdande i Gallerian.

... och nästa år firar vi 65-årsjubileum!



År 2014 kommer Kiruna kommuns kulturskola att fira 65 år och det kommer att synliggöras under hela läsåret genom olika arrangemang och event. Den stora händelsen under jubileumsåret blir en musical om kulturens framväxt i Kiruna och Malmfälten som beräknas ha premiär i maj 2014. Föreställningar planeras för både allmänhet och skola. Musikalen är upplagd som en kurs som löper under läsåret där deltagarna får utveckla ett sceniskt uttryck genom musik, dans och teater.

Många elever kommer även att vara med i produktion av dekor och rekvisita. Manusförfattare/kompositör samt regissör är välmeriterade duon Håkan Rudehill och Ulla Lyttkens. ■

Läs mer om Kulturskolan

www.kiruna.se/Kommun/Kultur-fritid/Kulturskolan/

Avgiftsfri kollektivtrafik

Hösten 2011 införde Kiruna kommun avgiftsfri kollektivtrafik, något som ökade resandet med buss inom kommungränsen rejält. Nu möter kommunen upp efterfrågan med två nya länstrafiklinjer samt justerade tidtabeller och linjedragningar för lokaltrafiken. Avgiftsfri kollektivtrafik har blivit en succé!

Text: Magdalena Wäppling | Foto: Ulrika Hannu

Fler och fler väljer att åka med lokaltrafiken och statistiken visar att resandet med lokaltrafik fortsätter att öka i ett stadigt tempo sedan den avgiftsfria resandet infördes. Resandet med länstrafiken har stabiliserats på en ganska jämn nivå efter de två åren med avgiftsfria resor.

Att fler väljer att resa med buss innebär att kommunen får frågor om möjligheten att resa med kollektivtrafik till och från nya platser, synpunkter om att bussarna borde gå oftare och vid andra tider.

Då efterfrågan på mer busstrafik ökat så har man tittat över möjligheten att utveckla trafiken. Ändra: Det har i sin tur utmynnat i att länstrafiken sedan 26 augusti trafikerar två nya orter: **Lainio - Vittangi** och **Kurravaara - Kiruna**. Dessa linjer är tillgängliga för alla och kommer att trafikeras alla skoldagar.

Arbetet med att se över behovet av trafik utanför tätorten Kiruna fortsätter även under kommande period och förhoppningen är att fler ska få närhet till kollektivtrafik i framtiden.

2010 gjordes en stor förändring av linjenätet och tidtabellen för lokaltrafiken i Kiruna. Man skapade tre linjer och man införde en enhetlig tidtabell. Syftet var bland annat att det skulle gå fortare att ta sig från bostadsområdena in till centrum och att tidtabellerna skulle bli lättare att läsa.

Sedan dessa förändringar genomfördes har resenärer lämnat in åsikter om bland annat bussbyten, avgångar och turtäthet. Dessa åsikter har lett till justeringar för att minska antalet byten och tidtabellen har anpassats för att bättre stämma överens med de tider som efterfrågats. Från och med hösten 2013 gäller de nya linjerna.



Den stora förändringen är att Gul linje trafikerar både Lombolo och Loussavaara. Röd linje är nu anpassad så att den alltid passerar Raketskolan och Blå linje kommer att fungera som en busskyttel för de som vill åka kollektivtrafik till LKAB. För att lättare anpassa bussbyten kommer alla bussar att ha samma avgångstid från stormarknaden.

Fokus har varit att de båda huvudlinjerna, Röd och Gul, ska passera de större skolorna och sjukhuset för att de som har svårt att byta buss ska komma ifrån detta.

I och med att man gjort dessa förändringar hoppas vi att bussen ska vara mer anpassad till alla resenärer. Barn som reser ensam till och från skolan ska känna sig trygga och personer som har svårare att ta sig fram slipper byta buss för att nå sin målpunkt.

Kiruna kommun står inför en stor förändring då stora delar av centrum måste flytta på sig. Detta medför även att lokaltrafikens linjedragning

och därmed tidtabell kommer att förändras och justeras i förhållande till hur målpunkter och bostadsområden flyttar. De senaste förändringarna och busskytteln till LKAB är ett första steg i att skapa en tidtabell som går att anpassa för att kollektivtrafiken även i fortsättning ska vara tillgänglig för alla Kirunabor.

Även nya busskytteln till tillfälliga järnvägsstationen vid malmbangården är en anpassning som har sin grund i stadsvandringen. Kiruna kommun erbjuder avgiftsfri busskyttel mellan järnvägsstationen och Kiruna busstation. Detta körs på prov fram till den 14 december. Under denna period kommer man att undersöka vilket intresse som finns för att nyttja den typen av skyttel. ■

TIDTABELL

Kiruna busstation - nya järnvägsstation
2013-08-26

Skyttelbuss från Kiruna busstation - nya järnvägsstation

Linje	Utf	Ret	Utf	Ret	Utf	Ret	Utf	Ret
Kiruna busstation	08:30	10:30	12:30	14:30	16:30	18:30	20:30	22:30
Nya järnvägsstation	08:45	10:45	12:45	14:45	16:45	18:45	20:45	22:45
Retur	08:50	10:50	12:50	14:50	16:50	18:50	20:50	22:50

Skyttelbuss från nya järnvägsstation - Kiruna busstation

Linje	Utf	Ret	Utf	Ret	Utf	Ret	Utf	Ret
Nya järnvägsstation	08:30	10:30	12:30	14:30	16:30	18:30	20:30	22:30
Kiruna busstation	08:45	10:45	12:45	14:45	16:45	18:45	20:45	22:45

KIRUNA KOMMUN | KIRUNAVALLS BUSS

– en succé!



KIRUNA LOKALTRAFIK

Lokaltrafiken är den trafik som trafikerar Kiruna centralort. Bussarna trafikerar Luossavaara, Tuolluvaara och Lombolo alla vardagar mellan 5.20 – 22.40 samt lördagar mellan 9.30-16.30.

LÄNSTRAFIKEN

Länstrafiken är den kollektivtrafik som trafikerar byarna utan för Kiruna centralort och även går utanför kommungränserna. I länstrafikens regi finns även tillgång till Efterfrågestyrd Servicelinje på vissa orter.

Efterfrågestyrd Servicelinje är till för dig som bor i vissa glest befolkade delarna av Norrbotten som inte trafikeras av linjetrafik. De ger dig möjlighet att minst en gång per vecka utföra serviceresa till närmaste serviceort. Turerna ger också möjlighet till anslutning till buss- eller tågtrafik. Trafiken är tidtabellbelagd och utförs endast efter förbeställning.



Lokaltrafikens linjedragningar och tidtabeller hittar du på nätet:

www.kiruna.se/kommun/Trafik-infrastruktur/Busstrafik/Kiruna-Lokaltrafik/
(OBS! Här hittar du även tabell för bussytteln till järnvägsstation)

Avgiftsfri kollektivtrafik

Den avgiftsfria kollektivtrafiken – Kirunakortet - gäller inom lokal- och länstrafikens linjer enligt tidtabell inom Kiruna kommun. Man kan även nyttja Kirunakortet när man reser på Efterfrågestyrda servicelinjer.

Kirunakortet säljs till dem som är skrivna i kommunen eller asylsökande och boende i Kiruna kommun. Barn och ungdomar som är skrivna i annan kommun men går skola i Kiruna kommun får också köpa kortet. Kommunens skolskjuts berörs inte av beslutet. Kortet går att köpa mot uppvisande av personbevis, intyg från skola eller migrationsverket samt giltigt legitimation. **Försäljningsställen är: Stadshusets reception, bokbussen, biblioteken i Kiruna, Svappavaara, Vittangi och Karesuando. Kortet går inte att köpa i bussarna.**

Så här många har rest med Kirunas lokaltrafik de senaste åren: (Mätningarna är gjorda i januari resp. år)

Siffror för antal resande med Länstrafiken inom kommunen:
2011: 9065 st
2012: 11954 st
2013: 11129 st

2011: 13 481 st

2012: 24 290 st

2013: 41 024 st

Ta kontakt med lokaltrafiken

För att framföra idéer, önskemål eller klagomål för lokaltrafiken i Kiruna kommun:

Telefon: 0980 – 707 10.

Skicka gärna e-post:
lokaltrafiken@kommun.kiruna.se

Kommunens hemsida:
www.kiruna.se/kommun/Trafik-infrastruktur/Busstrafik/Kiruna-Lokaltrafik/

Trafikinformation – busstider, borttappade saker eller andra frågor: **Telefon:** 0980 – 170 44.

Ta kontakt med Länstrafik

Länstrafiken Norrbotten - Söka busstider, boka Efterfrågestyrd servicetur eller annat.

Telefon: 0771-100 110.

E-post: lanstrafiken@ltnbd.se
Länstrafikens hemsida: www.ltnbd.se

Högt tryck på plankontoret

Stor efterfrågan på mark för bostäder och industri

Den stadsomvandling som Kiruna stad står inför genererar ett stort behov av nya detaljplaner, ändring av befintliga planer och upphävande av planer. Detta gäller inte bara i tätorten utan även ute på landsbygden.

Här är några exempel på det planarbete som pågår för att möta upp efterfrågan på industrimark samt på tomter inom kommunen. Stor internationell efterfrågan på mineraler medför även att vi har ett flertal detaljplaner för gruvverksamhet.

Plankontoret har under våren rekryterat två nya medarbetare och är nu rustade inför höstens arbete med att möta den ökade efterfrågan på detaljplaner.



Del av planområdet för planprogrammet i Laxforsen inringat.

Planprogram för Laxforsen 13:5 med flera

■ Syftet med planprogrammet är att utreda möjligheterna till utökade byggrätter inom befintliga fritidshusområden i Laxforsen och även att titta på nya bostadsområden i anslutning till de gamla.

En utredning behöver göras för de konsekvenser en utökning av byggrätter i Laxforsen får för väg, vatten och avlopp samt vilka kostnader det kan innebära för både kommunen och de enskilda fastighetsägarna. Det är viktigt att belysa hur områdets karaktär förändras och ge förslag på utformning av området. Programmet kommer att ligga till grund för fortsatt detaljplanearbete.

■ Antagande av planprogrammet beräknas till fjärde kvartalet 2013.

Kurravaara 7:2 norra och södra

■ ■ Det har inkommit en förfrågan från Kallovaaras samsällighetsförening om att förnya detaljplanerna för de två fritidshusområdena för att kunna utöka byggrätterna. Kiruna kommun tyckte detta var ett bra tillfälle att samtidigt se över möjligheten till en förtätning av området och på så sätt skapa ytterligare tomter. Detaljplaneförslaget innebär att Norra och södra Kurravaara 7:2 förtäts med ett 20-tal tomter. Förslaget innebär också att varje enskild fastighet får bebyggas med 10 procent av fastighetens area dock max 200 kvadratmeter samt att båtbyggor och strandpromenad får anläggas. Områdets utseende regleras med hänsyn till landskapsbilden.

■ **Detaljplaneförslaget kommer att gå ut på samråd i september/oktober 2013.**



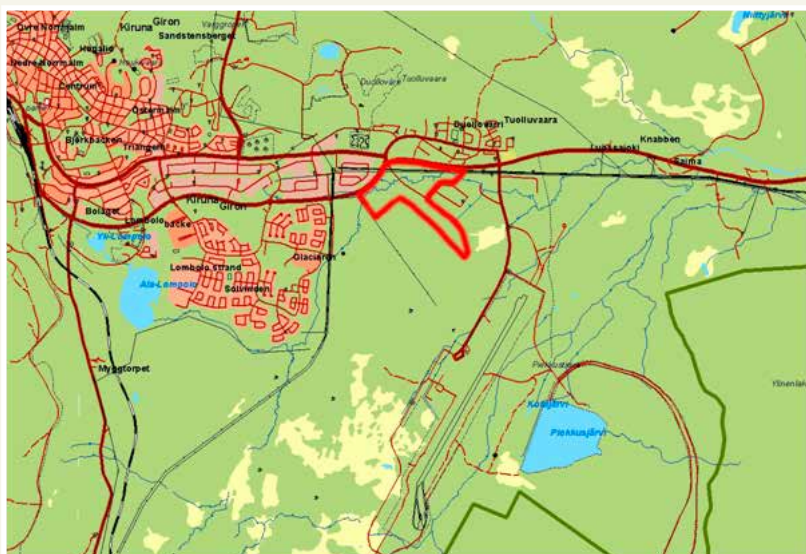
Planområdena för Kurravaara 7:2 norra och södra inringade.

Östra industriområdet, etapp 3

■ ■ Efterfrågan på industrimark har ökat kraftigt i Kiruna. Östra industriområdet består av tre etapper. De två första etapperna detaljplanades redan 1992 men byggnationerna har kommit igång på allvar först de senaste åren.

Detaljplanen för etapp 3 kommer förutom industriändamål också att möjliggöra för ett handelsområde samt för truckstopp med uppställningsplats för långtradare samt ett servicehus innehållande omklädningsrum, toalett, dusch och rum för matlagningsmöjligheter. Tanken är att det inom området ska finnas industrirelaterad handel, såsom reservdelsbutik, bilprovning eller större maskinhandel. Kiruna kommuns ambition är att industriområdet ska vara attraktivt med en blandning av flera olika funktioner.

■ **Avsikten är att detaljplanen skickas ut på samråd i oktober/november 2013.**

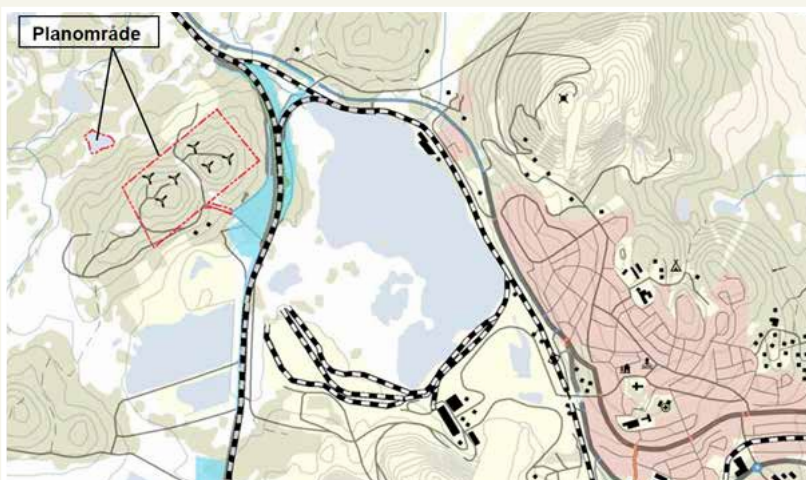


Planområdet för Östra industriområdet, etapp 3, inringat.

Detaljplan för Kiruna 1:1 med flera, Viscaria

■ ■ Detaljplanen syftar till att möjliggöra återupptagning av gruvbrytning inom den tidigare Viscariagruvan. Som grund för planläggningen finns en pågående prövning av bearbetningskoncession. Huvuddelen av området för den planerade gruvbrytningen, för vilken Avalon Minerals Viscaria AB har erhållit bearbetningskoncession, är tidigare detaljplanlagt som industriområde för gruvändamål. Bearbetningskoncessionen ger innehavaren rätt att förfoga över mineralfyndigheten, det vill säga bryta mineralen. Ansökan om bearbetningskoncession finns även för den del som idag är planlagd och som används för vindkraftsändamål. Nuvarande detaljplan för vindkraft måste ändras till gruvverksamhet för att bearbetningskoncession ska kunna beviljas.

■ **Detaljplaneförslaget har varit ute på samråd och granskning.**



Planområdet för Kiruna 1:1 med flera, Viscaria, inringat.

Jobbar ihop. Arbetslaget från Högalidskolan träffas på fritiden och gör roliga saker ihop. Här ser vi dem vid en expedition till Grottorna i Björkliden.



Att ingå i ett arbetslag – både vid arbete och på fritid

”Goda relationer till varandra behövs för att allt ska fungera”

I grundskolan i Kiruna finns det arbetslag på alla skolor. Arbetslaget i årskurs 9 Högalidskolan är kanske lite annorlunda än andra arbetslag. De gör inte bara saker tillsammans i arbetslivet utan även på på fritiden.

Text: Anne-Sofie Koivisto | Foto: Arbetslaget årskurs 9 Högalid

När jag träffar arbetslaget dagarna innan sommarlovet så finns där både lärare som bara undervisar i årskurs 9 och lärare som undervisar i ett ämne i flera klasser, det är Anna Persson Möllerström, Britta Selendal, Cathrin Viklund, Gun-Britt Valkeapää, Joel Eliasson, Lillemor Carlsson, Linda Andersson, Mats Berggren, Thomas Jungsmark och Viktoria Kangas. Anna Persson Möllerström och Thomas Jungsmark har slutat på Högalidskolan och tjänstgör på annan skola från höstterminens start.

För två år sedan började cirka 100 elever fördelade på fyra klasser i årskurs 7 på Högalidskolan. Lärarna skulle arbeta tillsammans med dessa elever och funderade över hur deras arbetslag skulle vara. ”Varför ska vi arbeta i arbetslag och vad vinner vi på det?” Detta var funderingar som diskuterades och de kom fram till att ett bra samarbete där alla hjälps åt underlättar arbetet.

– Vi avsätter mycket tid för samsyn. Det är ett prioriterat område, säger Britta Selendal.

De har arbetat fram en gemensam arbetsplan med gemensam syn på arbetet kring och med eleverna.

– Alla står för gemensamt tagna beslut och tankar, berättar Britta Selendal och fortsätter:

– Det är viktigt eftersom en del i arbetslaget arbetar i flera årskurser och en del arbetar halvtid. Vi har sett att det hjälper oss i vardagen. Eleverna kan aldrig spela ut en vuxen mot någon annan.

Alla i arbetslaget vet alltid vad som sker och de har alltid någon att utbyta tankar och funderingar med. De vet att alla eleverna får samma utbildning eftersom de kommit överens i förväg. Ingen står ensam. Dessutom vet eleverna att alla pedagoger vet allting.

– Goda relationer till eleverna och till varandra behövs för att allt ska fungera, säger Mats Berggren.

Arbetsätt, värdegrund och regler är lika i alla fyra klasserna oavsett lärare i rummet. Detta har de vid otaliga diskussioner kommit fram till tillsammans vilket gör att de känner förtroende för varandra. Diskussioner som inte alltid har förts



under arbetstid. De har vid flera tillfällen träffats på fritiden och bland annat gjort en guidad tur i grottorna i Björkliden, en fjälltur till Katterjaurestugan med skidtur eller så har man bara träffats hemma hos varandra. Alla har deltagit utifrån sina möjligheter trots olika förutsättningar.

– Det är bra för mig som arbetar i flera årskurser med gemenskapen i ett arbetslag, säger Joel Eliasson, musiklärare på skolan. Jag känner att jag hör hemma någonstans.

Arbetslaget har också mycket aktiviteter med eleverna vilket sammansvetsar dem alla. Det har gett resultatet att elevgruppen har blivit betydligt lättare att hantera.

– Att arbetslaget har roligt tillsammans och med eleverna gör att de tunga dagarna blir lättare att klara av. Man har alltid någon att ventilera problemen med, säger Anna Persson Möllerström.

– Och vi står aldrig själv vid föräldramöten eller vårdnadshavarkontakter, säger Linda Andersson. ■

* Rubriken är på meänkieli. På svenska lyder den: Förskolebarn använder minoritetsspråk tillsammans med äldre på äldreboende. Och på finska: Esikoulunlapset käyttävät vähemmiskieliä vanhoitten kanssa hoitokodilla.

Förskolakläpitiä käytävät minuriteettikieliä vanhoitten kanssa vanhuskoilla*

Kiruna Kommun tillhör förvaltningsområdena för de som talar finska, meänkieli och samiska. I förskolans uppdrag ingår att utveckla barns eget kulturskapande som att överföra värden, traditioner och historia, språk och kunskaper - från en generation till nästa. Lilla Björns förskola besöker minoritetsspråkiga kunder på Mysinge och har sångstunder och teater på finska, meänkieli och på svenska.

Text: Anne-Sofie Koivisto | Foto: Kaisa Edvinsdotter, Lilla Björns förskola och Sirkka Riekkola, Mysinge vård- och omsorgsboende

Lilla Björns förskola har en avdelning med inriktning mot finska och meänkieli. Hösten 2013 har avdelningen också en egen kö.

Elisabeth Virkkunen, förskolechef för Lilla Björns förskola berättar att enligt gällande minoritetsspråkslag från 2010, ska barn och äldre erbjudas verksamhet på modersmål i de nationella minoriteterna. Som ett led i detta besöker Lilla Björns förskola minoritetsspråkiga kunder på Mysinge där de framför teater och sjunger på finska, meänkieli och på svenska.

Besöken avslutas med allsång och fika. Kaisa Edvinsdotter, modersmålspedagog på Lilla Björns förskola säger att

syftet med besöken är att barn och äldre får träffas på ett naturligt och trevligt sätt. Besöken är en del av minoritetsarbetet.

– Vi vill erbjuda barnen upplevelser genom att de får träffa äldre som också talar minoritetsspråk och barnen får känna gemenskap tillsammans med äldre och har trevliga sångstunder på olika språk.

– Och det var jättekul där. Vi sjöng Björnen sover på finska och svenska, säger Greta Åkerström, barn på Lilla Björns förskola.

– Det var roligt att träffa en gamling och en farbror klappade mig på magen, säger Ludvig Mattsson, barn på Lilla Björns förskola.

Sirkka Riekkola, undersköterska på Mysinge vård- och omsorgsboende, berättar att de äldre stimuleras av barnens närvaro och sinnesstämningen blir förhöjt. De kunder som har demensdiagnos blir mer harmoniska när de träffar barn. Vieno Aunes, boende på Mysinge, pratade länge efteråt om

hur trevligt det var att barnen hade varit på besök. Hon längtar till nästa gång de kommer.

– När människan åldras och blir sjuk, försvinner ofta det inlärd språket. Det är viktigt att de äldre blir bekräftade på sitt eget modersmål av omgivningen och att de får känna gemenskap, fortsätter Sirkka Riekkola.

Modersmålspedagogen Kaisa Edvinsdotter berättar att barnen också har behov av att bli bekräftade på sitt modersmål eller andraspråk och att få känna gemenskap med andra minoritetsspråkiga.

– Me menimme linja-autolla Mysingille. Siellä asuu vanhoja ihmisiä. Me laulettiin, hämä hämä hekki... Minusta siellä oli hauskaa Vi åkte buss till Mysinge. Där bor gamla människor. Vi sjöng imse vimse

spindel. Jag tyckte att det var roligt där, säger Elina Nilimaa, barn på Lilla Björns förskola.

Roligt att sjunga, yksi pieni elefantti. Och fika, säger Inez Johansson, barn på Lilla Björns förskola om besöken på Mysinge.

Kaisa Edvinsdotter och Sirkka Riekkola säger enhälligt att tanken är att samarbetet mellan Mysinge vård- och omsorgsboende och Lilla Björns förskolans minoritetsspråkiga avdelning ska fortsätta. – Barnen berikar de äldres tillvaro när de besöker Mysinge, menar Sirkka Riekkola.

Mysinges minoritetsspråkiga kunder kommer också att erbjudas olika aktiviteter på modersmål minst en gång i månaden.

– Mie tykkäsin että siellä oli hauskaa kun me lauloimme suomeksi, oravalla suussa käpy oli suussa. Jag tyckte det var roligt där när vi sjöng på finska, ekorn satt i granen, säger Ida Kulju, barn på Lilla Björns förskola.



Bilder, uppifrån och ner:

Axel Markström, boende på Mysinge, tackar barnen för vacker sång.

Alva Mikko sjunger för de gamla på Mysinge. Vieno Aunes, Elli Palomäki, Alva Mikko, Ida Kulju, Inez Johansson, Helmi Hiiri, Elina Nilimaa och Greta Åkerström träffas och pratar på varandras modersmål.

En enda låda, av de totalt 173
ammunitionslådorna, finns kvar,
nedsjunken i sjöbotten.





Nu är sommarens saneringsarbete avslutat. Nästa år återkommer man för att slutföra arbetet som ska vara klart senast 31 december 2014.

En retfull låda kvar

Den 15 augusti avslutade Försvarsmakten saneringsarbetet av sjön Ala Lombolo för i år. 172 ammunitionslådor av totalt 173 har hittats. Det är alltså en enda retfull låda som återstår att finna nästa sommar när saneringen fortsätter.

Text: Ulrika Hannu | Foto: Ulrika Hannu, Jörgen Medman

Man kan tycka att det hade varit lättare att fortsätta leta ett par veckor till under hösten efter den saknade lådan i stället för att återuppta arbetet nästa sommar. Men det är inte riktigt så enkelt, förklarar insatschef Johan Widerberg, från Fjärde sjöstridsflottiljen:

– Det här är ett stort projekt och personal från sex förband har deltagit i arbetet under sommaren. Vi har varit mellan 17 och 23 personer som arbetat i 12-dagarspass.

Insatsen här i Kiruna skulle pågå under en viss

tid och det är, enligt Widerberg, nästan lika stor apparat att ändra allt för att stanna kvar under hösten, som att komma tillbaka nästa sommar.

– Vi får se det som att vi uppnått ett väldigt bra resultat i stället. Insatsen 2014 behöver därmed inte bli lika stor som i år, jag uppskattar att vi kan halvera den till nästa sommar. Dessutom så är det egentligen inte bråttom att få upp ammunitionslådan ur sjön. Försvarsmakten har tid fram till sista december 2014 att genomföra arbetet, berättar Widerberg. >>

>> Dumpad ammunition är i sig inte ovanligt i Sverige. Försvarsmakten har dokumenterat 108 ställen där man dumpat ungefär liknande material. Ungefär 80-85 av dem är vattendrag, det vill säga sjöar och älvar, resten finns ute till havs. Den största andelen dumpat material i ett enskilt vattendrag finns i Vänern, berättar Johan Widerberg. Där finns ungefär 3800 ton. Skillnaden är att man här i Ala Lombolo måste ta upp ammunitionen för att möjliggöra fortsatt sanering av sjön.



Insatschef Johan Widerberg, Fjärde sjöstridsflottiljen vid Ala Lombolo.

Foto: Jörgen Medman

Det är ett 22 000 kvadratmeter stort område i Ala Lombolo som genomsökts minst två gånger under sommaren. Röjdykarna hittade 12 ammunitionslådor under de allra sista arbetsdagarna i augusti. Det är väldigt mycket sediment i vattnet och sjöbotten.

– Man kan simma nästan en halvmeter rakt ner i det som ser ut som botten utan att stöta på motstånd och sikten är väldigt dålig. Jag har aldrig dykt på ett ställe med sämre sikt, berättar Johan Widerberg.

– I övrigt är den här typen av jobb inte så ovanlig för oss röjdykare även om vi är mer vana att vara ute till havs. Vi har trivts jättebra här i Kiruna. Många som jobbat här under sommaren har passat på att stanna kvar under ledigheter och gjort utflykter till fjällen och besökt gruvan, säger insatschef Johan Widerberg som ser fram emot att komma tillbaka sommaren 2014. ■



1.



2.



3.



4.



5.



6.

Så här har röjningen gått till

- 1. Röjdykare** Kristian Lundmark är snart redo att bege sig ut och leta efter de sista lådorna.
- 2. Med hjälp av metalldetektor** lokaliserade man var lådorna fanns på sjöbotten. Sedan har dykarna markerat lådorna med varsin boj och ett nummer för att hålla reda på antalet.
- 3. Lådorna transporterades** in till land med hjälp av en fjärrstyrd flotte som lade till i en tillfällig omlastningsstation vid sjöstranden. I lastbilen som står i anslutning till omlastningsstationen finns en så kallad oxa-kammare (oxa

= oexploderad ammunition) som lådorna lyfts in i med hjälp av en grävskopa. **4. En ammunitionslåda lyfts** in i oxa-kammaren som står på lastbilen. Därefter transporteras lådan till Kalixfors skjutfält för sprängning. **5. På Kalixfors skjutfält** fästs 12 kilo sprängmedel på varje ammunitionslåda som har en vikt på uppemot 45-50 kilo beroende på hur genomblöt ammunitionen är. "Det blir en ordentlig smäll när sprängmedlet på lådan detonerar", berättar Harald Karlsson från Försvarsmakten.



Kartan visar var i Ala Lombolo som lädorna hittats.



"Därför står vi i skydd med tändapparatens bakom två containrar som står ovanpå varandra. Det är inte innehållet i lådan som orsakar själva explosionen utan det vi fäst vid lådan", berättar han.

6. Det blir verkligen inte mycket kvar av vare sig låda eller ammunition... **7.**

Här håller insatschef Johan Widerberg i resterna av det som fanns i lädorna, en 20 mm spränggranat som användes under andra världskriget. **8. Rester av ammunition** (granater) som sprängts vid Kalixfors skjutfält.

Foto: Ulrika Hannu



7.



8

Försvarsmaktens insats

Ala Lombolo är Försvarsmaktens största ammunitionsröjningsinsats hittills.

Deltagande förband har varit:

Fjärde sjöstridsflottiljen

Tredje sjöstridsflottiljen

Trängregementet

I 19

FMTS (Försvarsmaktens tekniska skola)

Ing 2

Marinbasen

FMLOG (Försvarsmaktens logistik)

Runt 100 personer har roterat i perioder under sommaren 2013 och arbetsuppgifterna har omfattat allt från röjdykning till transporter, vakthållning, sprängning med mera. Projektet påbörjades 2012 då man lokaliserade och märkte upp lädorna. Under sommaren 2013 har Försvarsmakten hämtat upp och sprängt ammunitionen under kontrollerade former på Kalixfors skjutfält. Sommaren 2014 fortsätter arbetet med att lokalisera, hämta upp och spränga den sista ammunitionslådan från Ala Lombolo.

100

personer har i sommar arbetat med allt från röjdykning, transporter, vakthållning, sprängning med mera.

Dumpad ammunition

Under 1940-, 50- och 60-talen dumpade Försvarsmakten ammunition i havet,

i nedlagda gruvor och i flera svenska insjöar, bland annat Vänern, Vättern och Mälaren. Orsaken till dumpningen var att man upptäckte att viss ammunition som importerats under andra världskriget var instabil och mycket stötkänslig. Den totala mängden ammunition som dumpats av Försvarsmakten beräknas till 6 500 ton. Ammunitionen består av metaller och explosiva ämnen, framför allt TNT (trotyl). I regel saknas tändsatsen. Miljöoperationer i form av röjning pågår kontinuerligt.

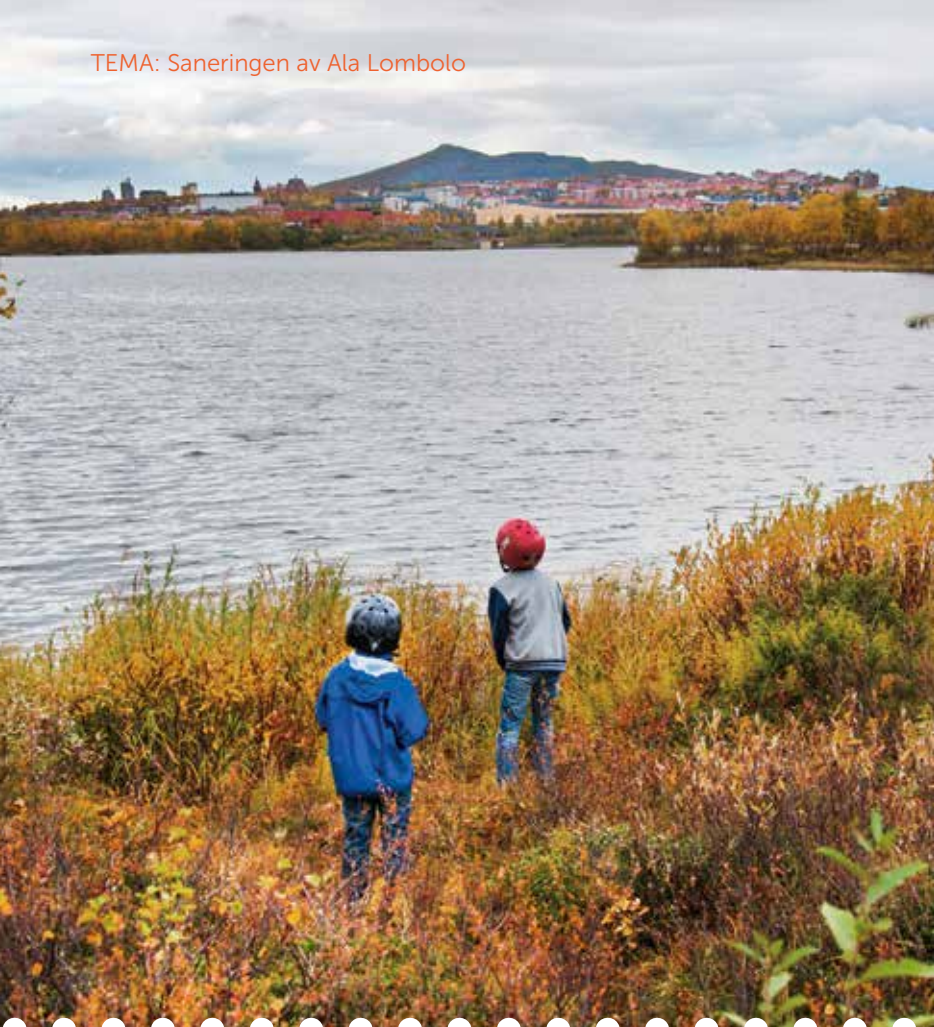
Källa: www.forsvarsmakten.se

Vad händer nu?

Därför blev Ala Lombolo

Norrbottens mest förorenade sjö.

Läs mer på nästa sida >>



Vad händer när sista lådan är borta?

Försvarmaktens röjdykardivision kommer tillbaka sommaren 2014 och återupptar letandet efter den sista ammunitionslådan. När det arbetet är klart är Försvarmaktens åtagande för saneringen av Ala Lombolo slutfört. Vad händer då med den fortsatta saneringen av sjön? Vi har pratat med Björn Lindbom, projektledare vid Sveriges geologiska undersökning, SGU, som är huvudman för projektet.

– Det är flera parter som ingår i projektet: LKAB, Kiruna kommun, Länsstyrelsen i Norrbottens län/Naturvårdsverket och SGU, berättar Björn Lindbom.

– Det man ska komma ihåg är att projektet baseras på frivilliga grunder. Till exempel har Försvarmaktens kostnader för deras sanering fördelats så att de står för sina egna personalkostnader. Länsstyrelsen i Norrbottens län, via Naturvårdsverket, finansierar Försvarmaktens externa kostnader. För SGU:s del kommer vi att påbörja utredningsarbete under hösten och vintern där vi tar fram handlingar för vilken metod som ska användas för den fortsatta saneringen. En aspekt som kan göra att det drar ut på tiden är att vi måste söka tillstånd för muddringsoperationen från Mark- och miljödomstolen. Deras handläggningstid beräknar man är ett till ett och ett halvt år, säger, säger Björn Lindbom, och fortsätter:

– Dessutom är det inte helt lätt att hitta tekniska lösningar för hanteringen av sedimentet i Ala Lombolo. Inte bara för att det är speciellt förorenat, utan för att det är så löst och innehåller så mycket organiskt material. Det kan komma att krävas pilotförsök för att vi ska hitta den bästa muddringsmetoden sett ur tekniskt, miljömässigt och ekonomiskt perspektiv. Vi behöver inte ta bort allt sediment från sjön, det är bara det översta skiktet på 20-25 centimeter som innehåller kvicksilver och det är ett ganska jämt fördelat skikt i sjön. Men hur lång tid det kommer att ta innan allt är klart, det är oerhört svårt att säga, sammanfattar Björn Lindbom, SGU. ■

Så blev Ala Lombolo Norrbottens mest förorenade sjö

■ I början av 90-talet upptäckte man att sedimenten i sjön Ala Lombolo i närheten av Kiruna tätort var kraftigt förorenade av kvicksilver och andra metaller som bly, koppar, zink och kadmium. Utredningar visade att kvicksilvret (120-200 kg) främst härstammade från LKAB:s gamla laboratorium, men även till viss del från folkvandvården. Förutom metaller innehöll sjöbotten även 173 trälådor med totalt 17 300 spränggranater som dumpats av Försvarmakten på 50-talet. Ala Lombolo kom att klassas som Norrbottens mest förorenade sjö.

Undersökningar av ytsedimenten i Torne älv

nedströms Ala Lombolo visade att kvicksilver spridit sig från sjön via Luossajoki till Torne älv. Förslag till åtgärder togs fram av en projektgrupp som bildats med representanter från Kiruna kommun, Länsstyrelsen i Norrbottens län och LKAB. Gruppen lämnade in en bidragsansökan för sanering till Naturvårdsverket. De bedömde projektet som angeläget och prioriterat för statligt saneringsbidrag.

En faktor som påskyndar behovet av en sanering är också sprickutbredningen som orsakas av gruvbrytningen i Kirunavaaragruvan. Redan idag berörs Luossajoki som förser Ala Lombolo med vatten. Sprickutbredningen medför en minskad tillrinning till sjön, en sänkt vattenyta och andra flödesvägar från sjön. Nya vägar för vattnet kan i ett längre perspektiv orsaka föroreningar av grundvattnet och spridning av förorenat vatten ner i gruvan. Därför är det viktigt att hitta en lösning som också är säker i framtiden för de förorenade sedimenten från Ala Lombolo. Sveriges geologiska undersökning (SGU) är idag huvudman för projekt Ala Lombolo.

Källa: <http://www.kiruna.se/kommun/bygga-bo-miljo/Miljo/Projekt-Ala-Lombolo/>



Kraftigt förorenad sjö. Ala Lombolo har genom åren blivit förorenad av olika miljöfarliga metaller som dels släppts ut från LKAB:s gamla laboratorium, men även till viss del från Folkvandvården.

Digitala redskap underlättar skolans och lärarnas arbete

Alla grundskolorna i Kiruna kommun arbetar med att digitalt dokumentera elevernas kunskapsutveckling i ett system som heter edWise, Kiruna Lärplattform, KLP. Syftet med detta är att på ett enkelt och översiktligt sätt samla all dokumentation som rör eleverna i grundskolan. Text: Anne-Sofie Koivisto | Foto: Petra Sternlund

Oavsett vilken skola och klass eleven går i ska det se likadant ut och följa eleven om den flyttar eller bara byter skola. Rektor och skolchef ska på ett enkelt sätt och när som helst kunna följa arbetet för och med eleverna via den digitala plattformen utan att lärarna behöver lämna in något. Allt finns i Lärplattformen. Samma sak gäller för vårdnadshavare. Det behövs bara egna inloggningsuppgifter så hittar man all information där, förutsatt att man har öppnat ett konto i edWise.

På så sätt har elever, lärare och vårdnadshavare en ingång till ett gemensamt instrument för dokumentation av information, resultat, arbete, när- och frånvaro med mera.

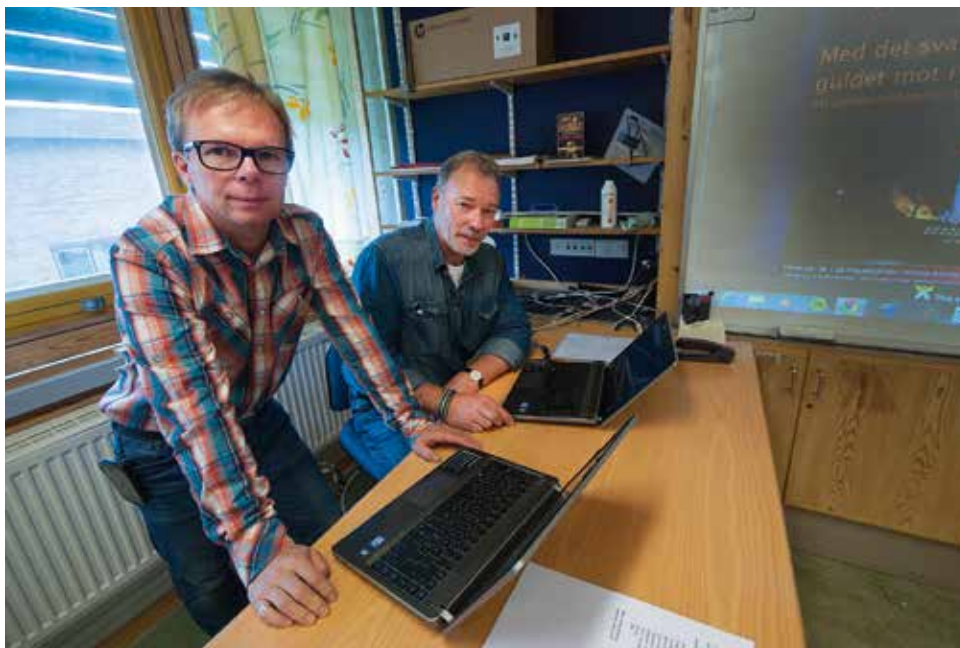
På Högalidskolan bildades vårterminen 2013 en arbetsgrupp för att hitta metoder för att på ett smidigt sätt kunna arbeta med dokumentation. Pedagogerna kände att de lade ner mer arbete och tid på att dokumentera inför utvecklingssamtalen än vad de hade gjort innan, det vill säga att resultatet blev motsatt det som var tanken. I arbetsgruppen ingick en person från varje arbetslag på högstadiet.

De kom fram till att i pedagogisk planering kan de få fram alla resultat de behöver och sedan bara kopiera dem till omdömen och utvecklingsplanen, vilket underlättar arbetet oerhört och att tiden för arbetet reducerades väldigt mycket. De såg klara tidsvinster i och med det.

Ilkka Tapojärvi var en av de drivande på Högalidskolan för att hitta fördelar i arbetet med Kiruna Lärplattform och ingick i gruppen för

årskurs 7. Tillsammans med Stefan Rova, lärare i årskurs 8, har han sedan utvecklat sitt arbete med Lärplattformen så att de idag i princip gör allt där. Den pedagogiska planeringen gör de direkt i datorn utifrån ämnesplanering och kunskapskrav och här får de fram både den formativa och den summativa bedömningen av elevernas och sitt eget arbete. Vårdnadshavarna kan följa arbetet och allt blir kvar efteråt.

– Eleverna kan alltid arbeta med detta oavsett plats och tid, säger Ilkka Tapojärvi och fortsätter:



Jobbar digitalt. Ilkka Tapojärvi och Stefan Rova, som är högstadielärare på Högalidskolan, visar exempel på ett ämnesintegrerat temaarbete i Lärplattformen. Alla som är intresserade kan titta på arbetet "Med det svarta guldet mot rymden" via en webbläsare, adressen är: <http://arbetsenhet6.wix.com/temaarbete-kiruna>

– När momentet är klart gör eleven en självvärdering av arbetet. Här ser vi elevens process i att bedöma sin egen förmåga. Allt finns samlat på ett ställe. Efter att eleven gjort sin utvärdering gör jag som lärare min bedömning av momentet och detta gör jag så att jag kan kopiera in det i Kvalitetsredovisningen till förvaltningen.

– Det underlättar vårt arbete och spar mycket planeringstid eftersom allt blir färdigt på en gång. Det är ett bra instrument för oss pedagoger och visar på ett enkelt sätt vad som fungerar bra och vad vi behöver utveckla, säger Stefan Rova.

Stefan och Ilkka är varandras bollplank och testar olika tankar och idéer med och mot varandra.

Nu efter sommaren kommer edWise med ett mer utvecklat rumskoncept som innebär att det på en och samma gång går att använda rummet som hemsida för ämne, klass och person. Ilkka

Tapojärvi har fått testa detta under slutet av vårterminen. Detta är en del i Kiruna Lärplattform som finns att använda för de som så vill. Det är upp till pedagoger och rektorer att själva bedöma.

– I rummet kan man lägga in flikar med hänvisningar till information, dokumentation, filer, lektionsplaneringar med mera, säger Ilkka Tapojärvi. Positivt är att om en elev kommer ny till klassen så finns den automatiskt med i rummet. Likadant så försvinner den om den slutar.

– Elever och lärare kan kommunicera internt under ett arbetes gång. Arbetet kan vi sedan publicera om vi vill och när tid finns, tillägger Stefan Rova. Större projekt läggs ut på nätet och blir på så sätt tillgänglig för alla.

Ilkka Tapojärvi är resursperson i edWise och kollegahandledare i IKT, Informations- och kommunikationsteknik, och kompetensutvecklare och handleder sina kollegor. Ju mer han lär sig om dessa båda desto mer ser han att de hör ihop

– Den digitala kommunikationen öppnar skolan utåt, summerar han. ■

"Den digitala kommunikationen öppnar skolan utåt."

Ilkka Tapojärvi, lärare Högalidskolan



Här sparar vi energi

Kommunfullmäktige beslutade i mars 2012 att tilläggsbudgetera investeringsmedel för miljö- och energibesparingar i Kiruna kommuns fastigheter, främst i skolor, förskolor, sporthallar och äldreboenden.

Text: Britt-Marie Kemi | Foto: Kirunabostäder AB

Projektet startade under hösten 2012 och beräknas pågå till mars 2014 med en total kostnad på cirka 45 miljoner kronor, delat på 18 fastigheter. Ungefär hälften av investeringarna kommer att göras i byarna och den enskilt största investeringen blir i Karesuando skola. Exempel på teknisk utrustning som installeras är EC-fläktar, tryckstyrda radpumpar, nya ventilationsaggregat, temperaturstyrda motorvärmare, nya belysningsarmaturer, led-lampor, närvarostyrning, nya radiatorventiler och termostater, bergvärme och pelletspanna istället för direktverkande el med mera.

Förutom att installera teknisk utrustning som leder till energibesparingar, så tilläggsisolerar vindar på ca 30 000 kvadratmeter vindsyta. Den beräknade besparingen på värme, cirka 3 600 MWh, motsvarar uppvärmningen av 144 villor per år och den beräknade besparingen på el, cirka 800 MWh, motsvarar driften av 8 850 datorer per år. ■

... i våra kommunala fastigheter

Täcke på. Man uppnår en stor besparing på fastigheten och av energi genom att täcka bassängen. Det gör man varje dag på baden i Karesuando, Vittangi och Abisko.



Bergvärme på gång. Vid skolan i Abisko installeras bergvärme. Det gör man även i Karesuando och Övre Soppero skolor.



Vi lyssnar på dig som hyresgäst!


Under hösten 2012 genomförde Kirunabostäder en NKI-undersökning (Nöjd-Kund-Index) bland våra hyresgäster. Vårt mål med den är att få ännu nöjdare kunder. Med hjälp av hyresgästernas värdefulla svar kan Kirunabostäders verksamhet ytterligare utvecklas och förbättras. Önskemål och förslag från hyresgästerna har i viss mån gjort att vi denna sommar prioriterat vissa områden och åtgärder såsom: **Balkonger • Fasader • Fönster • Lekparker • Utemiljön.** Vi har även satt in extra resurser på att hålla grönyrtorna fräscha och genomfört slyröjning på ett antal ställen.



Bilder överst från vänster: 1. I juni påbörjades renoveringen av balkonger på Björkplan 1-3, nästa år fortsätter vi med Björkplan 4-5. **2.** På Ljungplan har fasaderna målats, renovering av balkongerna genomförts och gården har fått en ny lekpark för de mindre barnen. **3.** Energieffektiva effekter uppnår vi när vi äntligen prioriterar och satsar cirka 4 miljoner kronor på nya fönster och renovering av balkongerna på Föreningsgatan 27. **4.** Vi har rustat upp lekparker på Högalid, Kyrkogatan och Bergmästaregatan.

Foto: Kirunabostäder

Hösten är här! Nu lyser det igen



Längre hållbarhet. I de allra flesta fall ersätts lamporna i kommunens gatubelysning med LED-belysning som håller mycket längre och sparar mycket energi.

Under sommaren har Tekniska Verken i Kiruna AB på uppdrag av Kiruna kommun utfört byte av gatubelysning på flera gator i Kiruna. Den nya armaturen är miljövänlig och mer energieffektiv och ger bättre spridning av vitt ljus som ger en bättre synbarhet och ökad trygghet.

Text: Stina Johansson | Foto: Sandra Eriksson

I Kiruna kommun lyser cirka 6 500 gatubelysningslampor utmed våra gator och gång- och cykelvägar. Majoriteten av kommunens lampor finns i tätorterna men cirka 1 300 stycken finns utspridda i de mindre byarna runt om i kommunen och uppskattningsvis består cirka 80 procent av dessa av kvicksilver som är miljöfarliga och energislukande. Enligt nya lagkrav kommer tillverkningen av alla kvicksilverlampor upphöra senast år 2015. I de allra flesta fall ersätts lamporna med LED-belysning som håller mycket längre och sparar mycket energi. De nya lamporna möter dagens och framtidens krav på trygga och säkra miljöer med

Tillverkning av kvicksilverlampor ska upphöra senast år 2015.

hög färgåtergivning och ökad ljusupplevelse.

I och med att de nya armaturerna lyser upp bättre har man ökat avståndet mellan lamporna i flera områden. Avvecklingen av kvicksilverarmaturer har medfört att belysning hittills även bytts ut i Saivomuotka, Mertajärvi, Idivuoma, Masugnsbyn, Lannavaara och Kurravaara. Belysningen kommer även successivt att bytas ut i övriga kommunen.

Kiruna kommun fastställer vilken servicenivå som ska tillämpas för den offentliga gatubelysningen. Tekniska Verken i Kiruna AB:s dotterbolag Kiruna Kommunpartner AB ansvarar på uppdrag av Kiruna kommun för drift och underhåll av gatubelysningen i hela kommunen. De utför förebyggande underhåll och byte till energieffektiv belysning

och samtliga ljuspunkter ses över årligen och via löpande underhåll.

Gatubelysningen styrs via ljusrelä och tänds vid skymning och släcks vid gryning. All gatubelysning släcks under perioden 30 april till 15 augusti. På så vis bidrar man till att spara både energi och miljö. ■

Trasig gatubelysning felanmäler du till Tekniska Verken i Kiruna AB:s kundtjänst: Telefon: 0980-707 23, e-post: info@tvab.kiruna.se eller direkt på: www.tekniskaverkenkiruna.se



Drick kranvatten!

- Det är billigt, nogga kontrollerat och hälsosamt.
- Att dricka kranvatten är bra för miljön. Vatten som finns att köpa på flaska i affären är nästan tusen gånger dyrare än kranvatten.



VI FÖRSER DIG MED VATTEN!

Kiruna Kommunpartner AB ansvarar för Kirunas dricksvatten och för skötsel och underhåll av avlopssystemen i kommunen. Vi förser Kiruna kommuns invånare med ett kontrollerat och hälsosamt vatten från någon av våra vattentäkter. Inom Kiruna kommun har vi kommunal vattenförsörjning i 20 orter, utspridda från Riksgränsen i väster till Saivomuotka i nordöst. Kiruna

kommun har 20 avloppsreningsverks uppgift är att rena avloppsvatten innan det återförs till naturen igen.

Alla skadliga ämnen kan inte renas från avloppsvattnet och därför har vi alla ett ansvar att inte spola ner föremål eller farliga ämnen i avloppet. I Kiruna kommun finns det 230 kilometer ledningsnät som omfattar dricksvatten, dagvatten och avloppsvatten. ■

VISSTE DU ATT ...

.... vi dagligen använder cirka 180 liter vatten per person?

- 35 liter för disk
- 25 liter för tvätt
- 10 liter för dryck och mat
- 35 liter för WC-spolning
- 65 liter för personlig hygien
- 10 liter för övrig användning



KIRUNA
KOMMUNPARTNER AB
EN DEL AV TEKNISKA VERKEN I KIRUNA AB

VINN EN FIN FLASKA FÖR VÅRT KRANVATTEN!

Vi lottar ut 25 flaskor bland er som svarar på frågan: Varför ska vi dricka kranvatten? Skicka svaret med ditt namn, adress och telefonnummer till: info@tvab.kiruna.se märk din e-post med "Kiruna kranvatten"



Tack till alla er som svarade på våra frågor

■ ■ I maj-juni genomförde Tekniska Verken i Kiruna AB en Nöjd-Kund-Index-undersökning bland cirka 500 privatpersoner och företag. Vi är tacksamma för att ni som deltagit tagit er tid att svara på frågorna om oss, det är till stor hjälp för vårt arbete. Vi ser vad vi är bra på och vad vi behöver förbättra och om det är något ni inte alls är nöjda med. Det ni kunder är mest nöjda med är enligt intervjuvärdens sophämtningen, återvinningscentraler, kundservice och bemötandet från vår personal samt att det är lätt att hitta information på vår hemsida och enkelt att förstå fakturorna. Det som fick flest synpunkter och lägre betyg handlar främst om skötsel och underhåll av gator, gång- och cykelvägar och snöröjningen.



Nöjda kunder. Kirunaborna är mest nöjda med bl a kommunens återvinningscentraler och sophämtningen.

Under sommaren och hösten har Tekniska Verken i Kiruna AB på uppdrag av Kiruna kommun:

... anlagt fler parkeringsplatser i Centrum. Enkelriktad genomfart och parkeringsplatser mellan Centrumhuset och Kupolen.

... utfört trafiksäkerhetshöjande åtgärder på Jökelvägen och Glaciärvägen. Smalnat av vägen för att skapa en tryggare och säkrare trafikmiljö för boende i området.

... utfört trafiksäkerhetshöjande åtgärder på Porfyrvägen. Smalnat av vägen, anlagt parkeringsplatser och grönytor för att skapa en tryggare och säkrare trafikmiljö för boende i området.

... utfört Trafiksäkerhetshöjande åtgärder på Hjortvägen, Gasellvägen och Bävervägen. För att stävja problematiken med genomfartstrafik i området har Hjortvägen fått en permanent avspärrning i anslutning till Bävervägen. En vändyta har anlagts i slutet av Hjortvägen som angränsar till grönområde. Gasellvägen är delvis avspärrad för genomfartstrafik, möjlighet att passera finns och förbud mot genomfartstrafik kvarstår. ■

Konstmuseet i Norr om arkitektur och medbestämmande

■ ■ **Höstens stora projekt för Konstmuseet i Norr blir ett samarbete** med design- och arkitekturbyrå Uglycute, vilket bland annat ska utmynta i en film som visas på Artic Light Filmfestival. Filmen och konstprojektet handlar om arkitektur och medbestämmande och berör därmed i alla högsta grad utvecklingen i Kiruna.

Uglycutes konstprojekt berört ett mycket aktuellt tema i samband med stadsomvandlingen, nämligen hur det går till idag när arkitektur upphandlas. Uglycutes verk består dels av en fiktiv

spelfilm som har vernissage 6 november och invigs i samband med Artic Light Filmfestival, dels av en modell och artefakter som visas i samband med filmen. Filmen kommer att visas över hela länet.

Till Uglycutes projekt produceras det även ett tillhörande pedagogiskt projekt som belyser perspektivet som berör medbestämmande. Det pedagogiska projektet är en del av Lilla Norr (Konstmuseet i Norrs pedagogiska gren som riktas främst till barn och ungdomar). Illustratören, formgivaren och

barnkulturdesignern Emma Österman har tagit fram ett koncept på hur framför allt barn och unga, men även andra grupper i samhället kan vara medbestämmande och delaktiga i utveckling och processer som kräver andra sätt än enbart språket att uttrycka sig på. ■

Planerna på ett konstmuseum i nya stadshuset fortskrider. För mer information om vinnande förslaget för nytt stadshus, se: kiruna.se/stadsomvandling/

■ ■ **Två av sommarens** konstutställningar kan man fortfarande ta del av. Nadine Byrnes ljudverk "Hypaethral" består av en skulptur i flera delar. En del av verket kan man gå in i och lyssna på ett bearbetat ljudlandskap som bygger på ljud som för konstnären representerar Kiruna, exempelvis EPA-traktorernas motorer i natten, stadshusklockans olika klanger och gruvans dova molande. Den finns uppställd utanför Kiruna stadshus. Stenstigen och tillika utställningen "Gråberg är inte grått" som formgivits av Byggstudio finns kvar i Järnvägsparken. Stenstigen består av olika mineraler och bergarter och den kommer även att byggas ut och förändras under hösten.



Konstnärerna Hanna Nilsson och Sofia Österhus bildar tillsammans "Byggstudio" och har formgett utställningen "Gråberg är inte grått".



Kiruna kommuns webb är uppdaterad

Kiruna kommuns webbplats har nytt utseende och ny adress, titta gärna in på www.kiruna.se Välj någon av våra nya webbar: Kommun, Stadsomvandling eller Kiruna bildsamling.



nya adressen: www.kiruna.se

De jobbar för ett levande och attraktivt centrum

Leaderprojektet Stads- och centrumutveckling i Kiruna arbetar för att skapa ett levande och attraktivt Kiruna för både invånare och besökare. Hur gör vi? Jo, tillsammans med våra samarbetspartners: Kiruna kommun, LKAB, Kirunabostäder AB, Tekniska Verken i Kiruna AB, fastighetsbolaget Telerit, Progressum, Företagarna, Kiruna Citysamverkan och Kiruna Lappland ser vi till att göra verkstad av engagemanget och idéerna som finns hos Kirunaborna. Vi samverkar för ett intressant och attraktivt Kiruna som ALLA kan vara stolta över. Genom olika arbetsgrupper jobbar vi aktivt för att skapa ett levande centrum. Under Förfesten i juni fylldes Kirunas gator och parker med karneval, stadsloppis, lunchgympa, barnyoga, epa-cruising och mycket mer inför Kirunafestivalen. Under sommaren som gått har utomhusmiljön i centrum stått i fokus genom "Snyggare Kiruna" där LKAB, Kirunabostäder AB, Tekniska Verken i Kiruna AB och Telerit har samverkat. Under hösten satsar vi vidare på samarbete kring vinterbelysning och skyltning.

Har du tips och idéer på evenemang eller aktiviteter du saknar i Kiruna.

Hör av dig till: **Catarina Lahti Löffström, projektledare:**

Tel: 072-553 25 48 | e-post: catarina@dinsamarbetspartner.se

alt. **Jeanette Laaksonen, aktivitetsledare:**

Tel: 072-705 98 44 | e-post: jeanette@dinsamarbetspartner.se



Catarina Lahti Löffström och Jeanette Laaksonen jobbar med centrumutveckling i Kiruna.

Barn- och utbildningsförvaltningen

PRIO i Kiruna

PRIO – Planering, Resultat, Initiativ och Organisation – är ett utvecklingsarbete som har utvecklats av Sveriges kommuner och länningar, SKL, i samarbete med Stockholms stad och konsultbolaget McKinsey & Co. Arbetet bygger på två rapporter om framgångsrika skolsystem från 2007 och 2010 om vad som påverkar elevers studieresultat. PRIO i Kiruna avser situation, arbetssätt och processer endast vid deltagande skolor och intresset för deltagande har varit stort från rektorer och lärarnas fackförbund. Målet är att varaktigt höja kunskapsresultaten. Hösten 2013 startar detta på Bergaskolan och Triangelskolan och vi kommer att berätta om deras arbete i kommande nummer av Kiruna Information.

Fritids- och kulturförvaltningen

Samverkan mellan biblioteken i Svappavaara och Vittangi

Sedan mitten av september pågår en samverkan mellan skol- och folkbiblioteken i Svappavaara och Vittangi, vilket ger förbättrade öppettider för både elever och de som besöker folkbiblioteket. Katarina Lindmark, biblioteksassistent ser många fördelar med samverkan. "Den ger möjlighet till en ökad service för både elever och övriga som använder sig av bibliotekets tjänster." Även rektor Henrik Sydstrand ser fram emot samarbetet. "Våra elever kommer att ha tillgång till kompetens och kunskap i större omfattning än vad de har kunnat få tidigare. Jag ser med positiv förväntan på den samverkan och utveckling som vi tillsammans har skapat," säger Henrik Sydstrand.



Upprustad lekplats på Timotejvägen i Vittangi.

Tekniska Verken i Kiruna AB
Kiruna kommunpartner AB

Upprustade lekplatser

Kiruna kommun har tidigare arbetat fram ett lekplatsprogram för planering och underhåll av de allmänna lekplatserna i kommunen. Under sommaren har Tekniska Verken i Kiruna AB på uppdrag av Kiruna kommun rustat upp lekplatserna på Tumvägen i Jukkasjärvi, Sägstigen i Svappavaara och Timotejvägen i Vittangi.

Minoritetsspråksboendet på Gläntan invigt



"Det betyder mycket att få sin vård och omsorg på sitt respektive språk. Man blir förstådd och när någon vet vad du vill agerar man på ett annat sätt," sa Åsa Sikku, verksamhetsledare för Gläntans minoritetsspråksboende, vid invigningen. Marit Sarri, till vänster, är enhetschef för boendet.

■ Nu har det nya minoritetsspråksboendet i Kiruna kommun invigts.

Det är Gläntans äldreboende på Lombolo, som nu kan tituleras minoritetsspråksboende. Vid invigningen hölls tal av kommunalråd Kristina Zakrisson, socialnämndens ordförande Gunnar Bergman, förvaltningschef Elisabeth Hansson, enhetschefen för boendet Marit Sarri och verksamhetsledaren för boendet Åsa Sikku.

Det bjöds även på mat och dryck samt underhållning av operasångerskan Carina Henriksson, jojkvirtuosen Lars Ante Kuhmunen och riksspelmannen Daniel Wikslund. Ett hundratal personer trotsade vädergudarna, som bjöd på moln och blåst, och kom till invigningen. Invigningsbandet skars av Siri Henriksson och Lars Sarri med en för dagen väl tilltagen kniv av samisk hantverkare.

Rekryteringen av personal med något av



Interiör från Gläntan.

de nationella minoritetsspråken samiska, meänkieli och finska till boendet, har gått över förväntan. Nu kan de boende som vill få vård och omsorg på sitt modersmål. Inredningen på boendet är planerad att gå i det kulturella arvet av de tre minoritetsspråken och alla skyltar finns på fyra språk. ■



Lars Ante Kuhmunen sjöng och jojkade på invigningen.



Sameskolans elever bjöd på även de på sång ...



... liksom operasångerskan Carina Henriksson ...



... och Daniel Wikslund som också spelade fiol.

Har du ett av de nationella minoritetsspråken samiska, meänkieli eller finska som modersmål och är intresserad av att bo på Gläntan?

Då kan du eller en anhörig kontakta biståndshandläggare för mer information och få en ansökningsblankett.

Du hittar kontaktinformation till biståndshandläggarna på:

www.kiruna.se/kommun/Stod-och-omsorg/Handlaggare-kontaktuppgifter/Aldre/

Du hittar även ansökningsblanketten på Kiruna kommuns hemsida:

www.kiruna.se/kommun/Samlings-sidor/Blanketter/Stod-och-omsorg/